

Universiteter uden studerende

Amerikanske tænketanke har en lang tradition for kamp om indflydelse og donationer. Med årene er de dog i stigende grad blevet vævet ind i det amerikanske politiske system og fremstår i dag mere som politiske aktører end neutrale forskningsinstitutter.

af Niels Bjerre-Poulsen

Diplomati virker bedst, når man tydeligt kan se Tænketanke – *think tanks*: Udtrykket er pudsigt, både på dansk og på engelsk. Det stammer fra militær jargon under Anden Verdenskrig som en betegnelse for et sikkert sted, hvor man kunne udtænke strategier. Senere blev det betegnelsen for private organisationer, hvor der forskes i politiske løsninger. I dag er der omkring 1800 sådanne tænketanke i USA. Hvad laver de, og hvilken rolle spiller deres vidensproduktion i udformningen af amerikansk politik?

Tænketanke blev engang omtalt som ”universiteter uden studerende”. Med årene har de dog fået andre roller. Når der er vagtskifte i Washington, D.C., og en ny regering rykker ind, finder den typisk en del af sine rådgivere og eksperter i nogle udvalgte tænketanke, mens andre tænketanke samtidig tager imod folk fra den afgående regering.

Tænketankene tilbyder politikere og embedsmænd en ny karriere eller et sted at ”overvintre” og får til gengæld folk med friske politiske erfaringer og gode forbindelser.

USA bugner med tænketanke

Der findes forskellige typer af tænketanke: Nogle er at finde på universiteter, mens andre er knyttet til bestemte politikere, partier eller interessegrupper. Nogle er afhængige af konkrete bestillingsopgaver, mens andre modtager store donationer og i højere grad selv kan definere deres arbejdsopgaver. Det gælder eksempelvis RAND Corporation, Belfer Center for Science and International Affairs på Harvard University, Center for Strategic and International Studies og Council on Foreign Relations.

Skønt der i dag findes tænketanke i alle dele af verden, har de i et århundrede været et særligt udbredt fænomen i USA. Faktisk havde landet tænketanke, længe før betegnelsen eksisterede. En faktor, som gav disse institutioner særligt gode vækstbetingelser lige netop der, var de politiske partiers relative organisatoriske svaghed, som ofte gjorde det nødvendigt at udlicite arbejdet med at udvikle nye politiske forslag. Dertil kom, at hele den politiske kultur var præget af en modvilje mod offentligt bureaukra-

ti, hvilket nærrede en forkærlighed for løsningsforslag, der var udviklet af private institutioner.

Den første amerikanske tænketank var formentlig the Franklin Institute, grundlagt i Philadelphia i 1824. Det blev hurtigt stedet, hvor den føderale regering fandt sine uformelle tekniske konsulenter. Lignende roller blev senere til delt Arthur D. Little i Boston (grundlagt i 1866) og the Mellon Institute i Pittsburgh (grundlagt i 1911).

Den første organisation, som passer helt på beskrivelsen af, hvad man i dag ville kalde en tænketank, var Institute of Government Research, grundlagt i 1916. Den tog i 1927 navn efter sin bestyrelsesformand, Robert S. Brookings, og blev til The Brookings Institution. Næsten et århundrede senere er det fortsat en af de største og mest indflydelsesrige tænketanke i Washington, D.C.

Ekspertise i almenhedens interesse

Brookings hævder i dag, ligesom for hundrede år siden, at promovere almennyttig forskning, der kan løse konkrete problemer, såvel i det lokale, som det nationale og internationale samfund.

I takt med, at den politiske polarisering er taget til i USA, er det dog i praksis blevet betydeligt sværere at fremstå som eksponent for upartisk ekspertise i almenhedens interesse. I det sidste halve århundrede er Brookings ofte blevet beskyldt for at være en del af den liberale *establishment*, og siden 1970'erne har et væld af konservative tænketanke set dagens lys – ofte med den eksplicitte begrundelse, at de skulle levere ammunition til den anden part i den politiske kamp.

Den første tænketank, der åbent brød med rollen som et upolitisk "universitet uden studerende" var The Heritage Foundation, dannet i 1973. Ifølge en af ophavsmændene Richard Viguerie skulle den nye tænketank levere ideer til konservative, der mente, at det Republikanske Parti var for midtsøgende, og gerne ville rykke det mod højre.

Det ønske faldt sammen med, at private virksomheder i løbet af 1970'erne i langt højere

grad begyndte at betale for promoveringen af nye politiske ideer. Heritage var blot én blandt flere konservative tænketanke, der på få år oplevede en tidobling af deres budgetter.

The Heritage Foundations store nyskabelse var en mere end 3000 sider lang rapport – *Mandate for Leadership: Policy Management in a Conservative Administration*. Den var timet til at udkomme, netop som Ronald Reagan i 1980 havde vundet præsidentvalget, og den var tænkt som en regulær køreplan for den kommende regering med konkrete anvisninger for hvert enkelt ministerium.

Rapporten gjorde med ét The Heritage Foundation til en af de mest indflydelsesrige tænketanke i Washington, D.C., og tredive af bidragsyderne til rapporten fik efterfølgende job i Reagan-administrationen. Som noget nyt oprettede man også en slags rekrutteringscentral, der kunne etablere kontakt til konservative kandidater fra alle dele af landet til ledige stillinger i den føderale regering.

Kritikere hævdede med en vis ret, at The Heritage Foundation blot var en lobby, camoufleret som en forskningsinstitution, men dens metoder kom i adskillige år frem til at danne skole for andre tænketanke: Bøger og informationstunge rapporter blev i stigende grad erstattet af offentlig kommunikation i form af lettilgængelige artikler, kommentarer og kronikker.

Det blev vigtigere at være synlige og præge den offentlige debat end at kunne levere gennemarbejdede rapporter direkte til de relevante politiske beslutningstagere.

Bæstets nye klør

I 2010 mente The Heritage Foundation, at de lovgivningsmæssige begrænsninger på tænketanken var blevet for stor en hæmsko for, hvilke aktiviteter man kunne kaste sig ud i uden at bringe tænketankens skattefrie status i fare.

Derfor oprettede man en separat søsterorganisation, Heritage Action. Den kunne mere direkte lægge pres på politikere og embedsmænd for at få dem til at følge tænketankens råd – her var der nemlig ikke noget behov

for at fremstå neutral og uafhængig. Organisationen skulle ifølge direktøren, Michael Needham, forsyne tænketankens ”bæst” med ”nye klør”, som kunne få medlemmer af Kongressen til at ”stemme for de rigtige ting eller finde en anden beskæftigelse.”

Med den nye konstruktion var de sidste grænser mellem tænketanken og en lobbyorganisation ved at være udvisket.

Presset på politikerne skulle herefter ikke kun komme fra organisationens ansatte, men fra omkring 20.000 konservative aktivister, som Heritage Action rekrutterede gennem deres såkaldte *Sentinel Program*. Aktivisterne opgave var ikke blot at presse lovgiverne direkte, men også at sprede organisationens *talking points* på de sociale medier. Andre tænketanke fulgte siden trop og oprettede separate Political Action Committees (PACs).

Trumps tænketank

Havde The Heritage Foundation oplevet sin første storhedstid i Reagan-årene, så fik den en ny, da Donald Trump rykkede ind i Det Hvide Hus.

Trump styrkede allerede under valgkampen sine konservative akkreditiver ved at erklære, at han ville få tænketanken til at udarbejde en liste over egnede Højesteretsdommere.

For de mange kristne evangelikale vælgere, der for hovedpartens vedkommende hidtil havde støttet senator Ted Cruz, var det et meget vigtigt løfte, og da Trump så vandt præsidentposten, var The Heritage Foundation parat til at hjælpe med at besætte stillinger i den nye regering. Tænketanken havde i de foregående år under titlen ’Project Restore America’ opbygget en database med flere end 3000 mennesker fra den konservative bevægelse, som alle gerne ville arbejde i den føderale regering, hvis en Republikaner vandt præsidentvalget. Udover at stille denne database til rådighed fik Heritage Foundation også selv placeret mindst 66 daværende og tidligere ansatte i Trump-administrationen.

The Heritage Foundations iver efter at hjælpe præsident Trump var ganske sigende for tænketankens prioriteter, for under de Republi-

kanske primærvalg i 2016 havde dens talsmænd ellers offentligt erklæret, at Trump slet ikke var en ægte konservativ. En af tænketankens direktører Michael Needham havde endda på Fox News kaldt ham for ”en klovn, som det var nødvendigt at få ud af valgkampen.”

Så snart det stod klart, at Trump ville blive Republikanernes præsidentkandidat, satse de Heritage imidlertid alt på at etablere et nært forhold til ham.

Gryden holdes i kog

Donald Trumps valgnederlag i november 2020 var umiddelbart et slag for The Heritage Foundation. Men traditionen tro kunne tænketanken til gengæld byde fire medlemmer af hans kabinet velkommen i staben, blandt dem tidligere vicepræsident Mike Pence.

The Heritage Foundation fik dog samtidig konkurrence fra en række tænketanke, der alle tilbød at holde gryden i kog for den tidligere præsident og samtidig præsentere ideer, der kunne give ”trumpismen” en patina af intellektuel respektabilitet.

Trump-administrationens sidste direktør for Office of Management and Budget, Russ Vought, lancerede Center for Renewing America og en tilhørende PAC: Citizens for Renewing America. Trumps seniorrådgiver Stephen Miller, der i fem år havde støbt kuglerne til den hårde kurs i immigrationspolitikken, stillede sig nu i spidsen for organisationen America First Legal. Andre nye tænketanke fra tidligere Trump-medarbejdere havde navne som Election Integrity Alliance, Conservative Partnership Institute, og America First Policy Institute. Her var kun et par stykker af de ansatte dog forskere, mens flere tidligere medlemmer af Trumps kabinet stod på lønningslisten.

Det mest slående træk ved de nye tænketanke var, at de snarere end at udvikle nye politiske ideer, syntes at opfatte sig selv som en slags ideologiske dørvogtere, hvis primære opgave det var at sikre ”trumpismens” fortsatte dominans i det Republikanske Parti.

Demokratiet under pres

Præsident Joe Biden har hentet en betragtelig del af sin seniorstab fra liberale tænketanke. Nogle kommer fra de to tænketanke, han selv har lagt navn til, nemlig The Biden Institute på University of Delaware, og Penn Biden Center for Diplomacy and Global Engagement, som er tilknyttet University of Pennsylvania. Fra sidstnævnte institution har han blandt andet hentet udenrigsminister Anthony Blinken.

Adskillige andre ledende profiler i Biden-administrationen har tilknytning til Brookings. Det gælder blandt andre hans direktør for de nationale efterretningstjenester, Avril Haynes, og viceudenrigsminister Victoria Nuland. Elleve af Bidens nærmeste sikkerhedspolitiske rådgivere er desuden tilknyttet den progressive tænketank Center for a New American Security. Adskillige andre er – eller har været – tilknyttet Carnegie Endowment for International Peace. Det gælder eksempelvis John Kerry og William J. Burns, der var præsident for Carnegie Endowment, indtil præsident Biden udnævnte ham til chef for CIA.

Der er altså nære personlige forbindelser mellem Biden-administrationen og en lang række liberale tænketanke. De tætteste forbindelser er sandsynligvis til Center for American

Progress (CAP). Centeret blev dannet i 2003 af John Podesta, der tidligere havde været præsident Clintons stabschef, rådgiver for præsident Obama og Hillary Clintons kampagneleder. Da Joe Biden rykkede ind i Det Hvide Hus, kom mindst 66 af de nye folk i hans administration fra Center for American Progress, heriblandt hans seniorrådgiver og stabssekretær i Det Hvide Hus, Neera Tanden, der i de foregående 10 år havde været præsident for tænketanken.

I en tid, hvor der er en voksende erkendelse af, at tilliden til demokratiet som styreform er svækket – ikke blot i andre dele af verden, men også i USA – er det præsident Bidens erklærede mål at føre an i kampen for at demonstrere, at demokratier kan levere konkrete politiske resultater. Det bør skabe gode betingelser for at tilbyde den form for politisk idéudvikling, som engang gav tænketanke deres eksistensberettigelse.

Niels Bjerre-Poulsen er lektor ved Center for American Studies, Syddansk Universitet. Hans forskning er primært fokuseret på amerikansk politisk kultur, amerikanske udenrigsrelationer og det amerikanske formandskab. Han har en ph.d.-grad i amerikansk historie fra University of California, Santa Barbara (1993) og MA i historie fra University of Copenhagen (1984) og en BA i American Studies, University of Copenhagen (1986)

Foto: Gayatri Malhotra / Unsplash

Foto: Ryoji Iwata / Unsplash

